

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни
"Вступ до мовознавства"**

Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська	
Освітня програма	Англійська мова і література, друга іноземна мова, переклад	
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)	
Статус дисципліни	нормативна	
Семестр	1	
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	кредити ЄКТС	3
	загальна кількість годин	90
	лекції	14
	практичні заняття	16
	самостійна робота	60
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	іспит	
Форма здобуття освіти	денна	
Анотація навчальної дисципліни	<p>Курсу "Вступ до мовознавства" належить одне з центральних місць у професійній підготовці філолога, перекладача. Він передує решті філологічних теоретичних курсів (теоретична граматики, теоретична фонетика, лексикологія, історія англійської мови, стилістика, типологія мов, загальне мовознавство) і більшості практичних аспектів викладання мови (практична граматики, практична фонетика, практика англійської мови) і має бути для них методологічною прогнозуючою базою.</p> <p>Основними завданнями курсу "Вступ до мовознавства" є ознайомлення з основами науки про мову, її природу, сутність, будову, функції, а також оволодіння лінгвістичною термінологією, що створить підґрунтя для подальшого формування професійних і загальнокультурних компетенцій у межах низки теоретичних і практичних мовних дисциплін протягом подальших років навчання.</p>	
Предмет	мова як універсальний засіб людського спілкування, її природа, сутність і функціонування, внутрішня будова, походження та закономірності розвитку.	
Мета вивчення навчальної дисципліни	закладення основ теоретичних знань про мову, сприяння свідомому практичному оволодінню іноземними мовами, що вивчаються, а також заохочення студентів до вивчення теоретичних мовних дисциплін.	
Передумови	Для успішного засвоєння дисципліни студенти повинні	

вивчення дисципліни	володіти знаннями в галузі філології в обсязі програми загальноосвітньої школи (на матеріалі української та іноземної мов). Здобувачі вищої освіти повинні <i>знати</i> структурно-функціональні рівні мови та одиниці, їхні класифікації, категорії тощо, <i>вміти</i> оперувати основними лінгвістичними термінами; використовувати в навчанні набуті знання про фонетику, лексикологію, словотвір, морфологію, синтаксис; застосовувати знання до аналізу мовних одиниць.
Очікувані результати навчання	<p>1.1. Знати: можливі шляхи розв'язання основних проблем мовознавства, а саме: 1) природа і сутність мови, її функції; 2) зв'язок мови і мовлення, мови і мислення; 3) основні розділи та напрями мовознавства; 4) зв'язок мовознавства з іншими науками; 5) система і структура мови, основні структурно-функціональні рівні мови; 6) походження мови; 7) закономірності розвитку мов; 8) виникнення та розвиток письма; 9) мови світу та їх класифікації (генеалогічна, типологічна та інші); 10) функціонування мови в суспільстві;</p> <p>1.2. Уміти: оперувати основними лінгвістичними термінами; пояснювати предмет та завдання мовознавства; розкривати зв'язки мовознавства з іншими гуманітарними науками; обґрунтовувати практичне застосування лінгвістичних знань, умінь і навичок у різних професійних сферах сучасного світу; відрізняти мову і мовлення; класифікувати звуки мови за основними та додатковими ознаками; визначати диференційні та інтегральні ознаки фонем; членувати мовленнєвий потік на фразу, синтагму, такт, звук; визначати фонетичні процеси; характеризувати граматичні значення і критерії виділення частин мови в різних мовах світу; визначати морфологічні типи мов; аналізувати граматичні способи синтетичних та аналітичних мов; класифікувати частини мови за основними критеріями; характеризувати сурядні і підрядні словосполучення, види зв'язку слів у них; аналізувати типи речень за різними ознаками; розрізняти актуальне та граматичне членування речень; характеризувати парадигматичні та синтагматичні відношення між мовними одиницями; характеризувати типи системних відношень лексичних одиниць (синонімію, антонімію, гіпогіперонімію, відношення частини і цілого); визначати явища полісемії, двозначності, невизначеності, омонімії, паронімії; розрізняти пряме і переносне лексичне значення, а також визначати основні фігури мовлення; пояснювати відмінності між вільними і сталими словосполученнями, характеризувати типи фразеологічних одиниць; характеризувати значення речень за відповідними критеріями; визначати типи словників за основними критеріями; класифікувати мови світу за різними ознаками; критично оцінювати традиційні й сучасні теорії походження мови та екстралінгвістичні й інтралінгвістичні чинники розвитку мов; аналізувати види дофонографічного та фонографічного письма.</p> <p>1.3. Комунікація Розвивати навички публічних виступів на тему дослідження на наукових семінарах, колоквиумах, конференціях тощо.</p> <p>1.4. Автономність та відповідальність Дотримання принципів автономності і відповідальності як головних</p>

<p>Програмні результати навчання</p>	<p>орієнтирів у наукових дослідженнях.</p> <p>ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.</p> <p>ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати, інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p> <p>ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.</p> <p>ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.</p> <p>ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.</p> <p>ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.</p> <p>ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.</p> <p>ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.</p> <p>ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 20. Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих різножанрових текстів.</p> <p>ПРН 21. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань і власну позицію щодо них як фахівцям, так і широкому загалу; вміти презентувати результати своїх досліджень державною та англійською мовами.</p>
<p>Компетентності</p>	<p>У процесі засвоєння дисципліни формуються інтегральна, загальні і фахові компетентності.</p> <p><i>Інтегральна компетентність</i></p> <p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><i>Загальні компетентності</i></p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні,</p>

наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовуючи різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 14. *Здатність до здійснення політкоректної та етичної комунікації іноземною мовою з представниками різних соціальних груп та національних культур, усвідомлюючи та поважаючи феномен мультикультурності як важливої ознаки сучасного світу.*

ЗК 15. *Здатність дотримуватись принципів академічної доброчесності, здійснювати творчий науковий пошук.*

ЗК 16. *Здатність розуміти сутність й соціальну значущість майбутньої професії та прогнозувати перспективи розвитку сфери професійної діяльності.*

Фахові компетентності

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється).

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання

комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 12. Здатність до організації ділової комунікації.

ФК 13. *Розуміння основних функцій та завдань педагогіки, психології; здатність до використання новітніх технологій, інноваційних методів навчання, а також набутих лінгвістичних перекладацьких та методичних знань на практиці англійською та другою іноземними мовами.*

ФК 14. *Знання норм і правил увічливого спілкування в аспекті "чужої" (англомовної) культури, уміння вести діалог, побудований на реальній або симульованій ситуації та вільно вести розмову з носіями мови, володіти знаннями про мовні реалії у нерозривному зв'язку з фоновими або екстралінгвістичними знаннями з різних історичних, національно-етнічних, соціально-політичних та культурних аспектів життя країн, мова яких вивчається.*

ФК 15. *Розуміння методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті і захисту інтелектуальної власності та її результатів; усвідомлення значущості практичної філософії для формування сучасного комунікативного суспільства.*

ФК 16. *Здатність до науково-лінгвістичного мислення, розуміти природу лінгвістичних явищ та процесів, вільно орієнтуватися у науковій лінгвістичній інформації та верифікації наукових концепцій, ефективно й компетентно брати участь в різних формах наукової комунікації (конференціях, круглих столах, дискусіях, наукових публікаціях) в галузі філології.*

ФК 17. *Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми з опорою на розуміння психологічних закономірностей психічного функціонування людини та міжособистісної комунікації, володіння знаннями про фізіологічні та психічні можливості організму під час практичних занять.*

**Програма
навчальної
дисципліни.
Тематичний план
занять**

№ п/ п	№ і назва теми (включно із темами, що винесені на самостійне опрацювання)	Кількість годин		
		Денна форма		
		Разом	у тому числі	
			лекції	практичні заняття

<i>Модуль 1. Мовознавство як наука про мову. Сутність мови, її організація та функціонування</i>					
1.	Тема 1.1. Мовознавство як наука. Мова – об'єкт лінгвістичної теорії	4	2		2
2.	Тема 1.2. Мова як знакова система. Лінгвістичні антиномії	6	2	2	2
	Разом годин за модулем 1	10	4	2	4
<i>Модуль 2. Фонетика і фонологія</i>					
1.	Тема 2.1. Фонема та система фонем.	4	1	1	2
2.	Тема 2.2. Фонетичне членування мовлення. Взаємодія звуків у мовленнєвому потоці.	4	1	1	2
	Разом годин за модулем 2	8	2	2	4
<i>Модуль 3. Граматика</i>					
1.	Тема 3.1. Граматичний устрій мови та його основні одиниці. Морфологія і словотвір.	4	1	1	2
2.	Тема 3.2. Словосполучення і речення. Граматична категорія та граматичне значення.	4	1	1	2
	Разом за змістовим модулем 3	8	2	2	4
<i>Модуль 4. Лексичний склад мови</i>					
1.	Тема 4.1. Значення слова. Лексико-семантична система мови.	8	2	2	4
2.	Разом за змістовим модулем 4	8	2	2	4
<i>Модуль 5. Загальні питання мовознавства</i>					
1.	Тема 5.1. Мови світу, їх порівняльне вивчення та класифікація.	6	2	2	2
2.	Тема 5.2. Мова і суспільство. Походження і розвиток мови. Розвиток письма.	6	2	2	2
3.	Разом за змістовим модулем	12	4	4	4

5				
МКР	22		2	20
Групова проєктна робота	22		2	20
Усього годин	90	14	16	60

Система оцінювання результатів навчання

Семестрове оцінювання

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота на лекційних і семінарських заняттях та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – "відмінно" ("5"), "добре" ("4"), "задовільно" ("3"), "незадовільно" ("2"). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються "0".

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі студенти виконують модульну контрольну роботу. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі: "відмінно" ("5"), "добре" ("4"), "задовільно" ("3"), "незадовільно" ("2").

Наприкінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач трансформує оцінки за роботу протягом семестру в рейтинговий бал у такий спосіб:

Лекційні заняття

"відмінно"	– 10 балів
"добре"	– 8 балів
"задовільно"	– 6 балів
"незадовільно"	– 4 бали
неявка на лекцію	– 0 балів

Практичні заняття / МКР / самостійна робота

"відмінно"	– 20 балів
"добре"	– 16 балів
"задовільно"	– 12 балів
"незадовільно"	– 8 балів
неявка на семінар/ МКР/ відсутність самостійної роботи	– 0 балів

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Семестровий рейтинг*

Лекційні заняття (фронтальне опитування + конспект лекцій і прочитаного перед лекціями)	10 балів (макс.)
Практичні заняття (тест + домашнє завдання + дискусія)	20 балів (макс.)
Самостійна робота (проєкт)	20 балів (макс.)
МКР	20 балів (макс.)
Разом за семестр	70 балів (макс.)

Примітка:

* Запропонований розподіл балів не протирічить "Положенню

про систему модульно-рейтингового контролю .." [Норм.-метод. документи 2014-2015, с. 30], згідно з яким аудиторна та самостійна навчальна робота студентів максимально оцінюється в 50 балів. Разом з тим, запропонована деталізація максимальної кількості балів стимулюватиме студентів відповідально ставитися до кожного виду роботи, а викладачі зможуть чіткіше пояснити студентам, чому їм було виставлено саме такий семестровий рейтинговий бал.

В умовах дистанційного навчання оцінювання здійснюється згідно з "Положенням про семестровий контроль для студентів денної форми здобуття освіти Київського національного лінгвістичного університету в умовах дії кредитно-модульної системи організації освітнього процесу (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівні вищої освіти)" (2019 р.).

Підсумковий контроль: іспит

Екзамен відбувається в усній формі.

Структура білету: два теоретичних питання й одне практичне.

Максимальний екзаменаційний бал становить 30. Викладач оцінює відповідь студента на екзамені у 4-бальній шкалі.

Критерії оцінювання відповіді на іспиті

"відмінно"	повно та ґрунтовно викладено зміст теоретичних питань екзаменаційного білету, продемонстровано володіння понятійним апаратом науки про мову й успішно виконано практичне завдання
"добре"	продемонстровано знання теоретичних питань екзаменаційного білету, але при їх розкритті припущено незначних помилок, що не вплинули на висвітлення теми, належне володіння термінологією, успішне виконання практичного завдання
"задовільно"	неповно розкрито зміст теоретичних питань екзаменаційного білету, порушено логічну послідовність, припущено помилок при відповіді на додаткові питання і при виконанні практичного завдання
"незадовільно"	не розкрито основний зміст теоретичних питань екзаменаційного білету, зроблено низку грубих помилок різного характеру, недостатнє володіння науковою термінологією; не дано відповіді на додаткові питання і не виконано практичне завдання

Ця оцінка трансформується в екзаменаційний рейтинговий бал у такий спосіб:

"відмінно"	30 балів
"добре"	23 бали
"задовільно"	18 балів
"незадовільно"	0 балів

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за підсумковим рейтинговим балом (сума семестрового рейтингового бала та

екзаменаційного бала).

Якщо студент на екзамені мав семестровий рейтинговий бал менш, ніж 42 бали, отримує позитивну екзаменаційну оцінку ("відмінно" ("5"), "добре" ("4"), "задовільно" ("3")), йому виставляється підсумкова оцінка з дисципліни за національною шкалою лише "задовільно", за шкалою ЄКТС – E, а в екзаменаційній відомості в графі "Підсумковий рейтинговий бал" ставиться 60 балів.

Система модульно-рейтингового оцінювання доводиться до відома студентів на початку семестру.

Шкала відповідності оцінок

Рейтинговий бал за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за національною шкалою
90-100	A	"відмінно"
82-89	B	"добре"
75-81	C	"задовільно"
66-74	D	
60-65	E	
0-59	FX	"незадовільно"

Політика курсу

До семестрового контролю допускається студент за умов виконання всіх видів робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, та відсутності пропущених занять.

Пропущені через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) заняття (лекційні, практичні) студент повинен відпрацювати в установленому порядку. Процедуру, форми та терміни відпрацювання пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра англійської філології і філософії мови і доводить до відома студентів конкретні графіки відпрацювання та критерії оцінювання.

Під час виконання письмових завдань, написання рефератів, повідомлень тощо слід дотримуватися принципів академічної доброчесності, зокрема: не використовувати чужих текстів або їх фрагментів, перефразовування чужих висловлювань без посилання на першоджерело; не посилатися на джерело за умов відсутності його використання; не видавати несанкціонований переклад за власний текст без посилання на першоджерело; не видавати за власну роботу, створену з іншими авторами, без зазначення їхніх прізвищ тощо (див.: Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності / укладачі: підкомісія 303 "Академічна доброчесність", 2016 р.).

Навчально-методичне й інформаційне забезпечення

Рекомендовані джерела (зокрема й Інтернет-ресурси)

Основні

1. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : [підручник] / Михайло Петрович Кочерган. – К.: Академія, 2006.
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства / Юрій Олександрович Карпенко. – К. Академія, 2006.
3. Fromkin V. An Introduction to Language / Victoria Fromkin, Robert Rodman, Nina Hyams. – 10th ed. – Boston: Wadsworth Cengage Learning, 2014.

4. Yule G. The Study of Language / George Yule. – 4th ed. – Cambridge etc.: Cambridge University Press, 2010 (1985).

Додаткові

1. Ажнюк Б. М. Мовна політика: Україна і світ / Б. М. Ажнюк. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. – 420 с.
2. Белей Л. Л. Українська мова на початку ХХІ ст.: параметризація соціально-лінгвістичних змін / Л.Л. Белей. – Київ : Люта справа, 2019. – 208 с.
3. Булаховський Л. А. Виникнення і розвиток літературних мов // Вибр. твори: у 5 т. / Леонід Арсенович Булаховський. – К.: Наук. Думка, 1975. – Т. 1.
4. Вступ до мовознавства. Підручник / Голубовська І. О., Лучканин С. М., Чемес В. Ф. та ін; під ред. І. О. Голубовської. – К.: Альма-матер, 2016. – 293 с.
5. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Городенська. – Київ: Компанія «Медіа Майстер», 2019. – 208 с.
6. Кулик В. Мовна політика в багатомовних країнах: закордонний досвід та його придатність для України / В. Кулик. – Київ : Дух і Літера, 2021. 312 с.
7. Левицький Ю. М. Мови світу: енциклопедичний довідник / Юрій-Мирослав Левицький. – Львів: Місіонер, 1998.
8. Мосенкіс Ю. Л. Сравнение языков разных надсемей и проблема языкового моногенеза / Юрій Леонідович Мосенкіс. – К., 1997.
9. Радевич-Вінницький Я. К. Україна: Від мови до нації / Ярослав Костянтинівич. – Дрогобич: Відродження, 1996.
10. Різник М. Г. Письмо і шрифт / М. Г. Різник. – К.: Вища школа, 1978.
11. Семчинський С. В. Загальне мовознавство / Станіслав Володимирович Семчинський. – К.: АТ "ОКО", 1996.
12. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. / Леся Ставицька. – К., 2005.
13. Тараненко О. О. Державна мовна політика і контроль за станом літературної мови: досвід постсоціалістичних країн // Мовне законодавство і мовна політика: Україна, Європа, світ. – 2019. – С. 50–96.
14. Тараненко О. О. Мова як дзеркало етнічної ментальності: так і ні (кілька мовних явищ) // Мовознавство. – 2021. – №6. – С. 3–23.
15. Широков В. А., Лучик А. А. Парадигмальні засади лінгвістики першої половини ХХІ століття. Мовознавство, 2021. – № 5. – С. 3-16.
16. Botha Rudolf P., Knight, Chris. The prehistory of language. Oxford; New York: Oxford University Press, 2009.
17. Dessalles J-L. Why We Talk. The evolutionary origins of language. Oxford: Oxford University Press, 2007.
18. Dor Dan, Knight Chris, Lewis Jerome. The Social Origins of Language. Oxford: Oxford University Press, 2015.
19. Finch G. How to Study Linguistics / Geoffrey Finch. – 2nd ed. – New York: Palgrave Macmillan, 2003.

20. Fischer Steven R. A History of Writing, Reaktion Books 2005.
21. Gamkrelidze T. V., Ivanov V. V. Indo-European and Indo-Europeans. A Reconstruction and Historical Analysis of a Proto-Language and Proto-Culture / T. V. Gamkrelidze, V. V. Ivanov. – Berlin, New York, 1995. – Part I.
22. Greenberg J. H. A Quantitative Approach to the Morphological Typology of Language. On Language. Selected Writings of Joseph H. Greenberg. – Stanford University Press, Stanford, California, 1990. – Pp. 3-25.
23. Houston Stephen D. The First Writing: Script Invention as History and Process. Cambridge University Press, 2004 – Pp. 245–246.
24. Language Files: Materials for an Introduction to Language and Linguistics / Eds. Anouschka Bergmann, Kathleen C. Hall, Sharon M. Ross. – 10th Edition. – Columbus: The Ohio State University Press, 2007.
25. Millard A. R. "The Infancy of the Alphabet". World Archaeology. – 1986. – 17 (3): 390–398.
26. Nöth W. Handbook of Semiotics. – Bloomington and Indianapolis : Indiana University Press, 1995 (1990). – P. 147–167.
27. Oaks D. D. Linguistics at work: A reader of applications. Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers, 1998.
28. Radford, Andrew / Atkinson, Martin / Britain, David / Clahsen, Harald / Spencer, Andrew. Linguistics. An introduction. – Cambridge: University Press, 2009.
29. Sampson Geoffrey. Writing Systems: a Linguistic Introduction, Stanford University Press, 1990.
30. Wardhaugh Ronald. An Introduction to Sociolinguistics. – Blackwell Publishing, 2006.

Довідкові

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] / Ф. С. Бацевич. – К.: Довіра, 2007. Режим доступу: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа, 1985.
3. Левицький Ю. М. Мови світу: енциклопедичний довідник / Юрій-Мирослав Левицький. – Львів: Місіонер, 1998.
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006.
5. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [відп. ред. С. Я. Єрмоленко]. – К.: Либідь, 2001.
6. Українська мова. Енциклопедія [Електронний ресурс] / Редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. – Київ : Укр. енциклопедія, 2000. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
7. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge, Cambridge University Press, 1992.

Інтернет-ресурси

Назва	Посилання
Мовознавство / науково-	http://www.movoznavstvo.org.ua

	теоретичний журнал Інституту мовознавства імені О. О. Потебні	https://movoznavstvo.org.ua/arkhiv-zhurnalu.html
	Словники України online // Український лінгвістичний портал	http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/
	Electronic Glossary of Linguistic Terms	http://www.sil.org/mexico/ling/glossario/E005ai-Glossary.htm
	Linguistics Dictionary – Lexicon Online	https://www.ats-group.net/dictionaries/dictionary-glossary-linguistics.html
	The Concise Oxford Dictionary of Linguistics (3ed)	https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199675128.001.0001/acref-9780199675128
	Список лінгвістів	https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_linguists
	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського	http://www.nbu.gov.ua http://archive.nbu.gov.ua
	Бібліотека Інституту мовознавства імені О.О. Потебні НАН України	http://www.inmo.org.ua/library.html
	Наукова бібліотека ім. М. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка	http://lib-gw.univ.kiev.ua
	Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підручник [Електронний ресурс] / М. П. Кочерган. – Київ: Академія, 2004.	https://pidruchniki.com/1222090548043/dokumentoznavstvo/vstup_do_movoznavstva
Кафедра	англійської філології і філософії мови	
Факультет	германської філології і перекладу	
Місце постійного розміщення навчально-методичного забезпечення в мережі Інтернет	на сайті кафедри, у Teams	